

EL MEDI FÍSIC: MÓN, EUROPA, ESPANYA I CATALUNYA (1/2)

GRANS UNITATS DEL RELLEU TERRESTRE	<ul style="list-style-type: none"> • Sis continents (grans masses de terra emergides sobre els oceans) 	<ul style="list-style-type: none"> – Àfrica : continent massís i uniforme – Amèrica: dividit en Amèrica del Nord, del Sud i Central – Àsia: el continent més gran – Europa: continent petit, considerat una gran península d'Àsia – Oceania: Australàsia, Melanèsia, Micronèsia i Polinèsia – Antàrtida: al pol sud, cobert de gel 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Relleu continental 	<ul style="list-style-type: none"> – Serralades: Muntanyes Rocalloses i Andes (Amèrica); Alps i Caucas (sud Europa); i Himàlaia (Àsia Central) – Altiplans: destaca l'altiplà del Tibet (Àsia), el més alt del món – Planes: conques del Mississipí i de l'Amazones, les més extenses – Depressions: destaca la del ma Mort (395 m sota nivell del mar) 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Relleu marítim i litoral 	<ul style="list-style-type: none"> – Illes: porcions de terra que emergeixen del mar – Arxipèlags: grups d'illes – Caps i penínsules: sortints de terra a les costes – Golfs, rics i fiords: entrants d'aigua a la terra 	<ul style="list-style-type: none"> – Àfrica: litoral molt regular – Amèrica: costa molt accidentada, sobretot l'atlàntica i l'àrtica – Euràsia: litoral molt irregular – Oceania: illes i arxipèlags 	
LES AIGÜES DEL PLANETA	<ul style="list-style-type: none"> • Oceans, mars, rius i llacs (ocupen el 75% de la superfície terrestre) 	<p>Cinc oceans:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pacífic: illes volcàniques i coral·lines, fosses marines profundes – Atlàntic: estret i allargat, el menys profund de tots; molts mars costaners. – Índic: entre Àfrica i Àsia, poques illes, profunditat mitjana – Glacial Àrtic i Glacial Antàrtic: envolten els pols; aigües estan permanentment gelades 		<p>Rius i llacs més destacats:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Amèrica: el Mississipí-Missouri, l'Amazones i els Grans Llacs. – Àfrica: el Nil (el riu més llarg del món) i el Congo. – Àsia: l'Obi, el Lena, el Huang He (riu Groc) i el Ganges. – Austràlia: el Darling i el Murray.
EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> • Continent petit (5.000 km d'est a oest i 4.000 km de nord a sud) • Es considera una gran península del continent euroasiàtic • Límits continentals (amb Àsia): Monts Ural, Caucas, mar Caspi i mar Negra 			
	<ul style="list-style-type: none"> • Relleu 	<ul style="list-style-type: none"> – Serralades i altiplans antics (massissos): relleus antics i molt erosionats, d'altitud baixa (Meseta castellana, muntanyes Grampianes, serralada Escandinava, Massís Central francès) – Serralades joves: més recents, formen relleus abruptes i accidentats, oberts per valls fluvials molt amples, al sud d'Europa (Pirineus, Alps, Carpats, Balcans i Caucas). – Gran Plana Europea: amb petits i monòtons turons travessada per grans rius (Volga, Don, Dnièper...). És la plana més extensa d'Europa i ocupa la meitat del continent. – Altres unitats de relleu: planes Hongaresa i la del Po, i depressions de l'Ebre i del Guadalquivir. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Rius 	<ul style="list-style-type: none"> – Continental: augmenten el cabal a la primavera per la fosa de neu i a l'estiu per les pluges (Dvina occidental, Dnièper, Don...) – Oceànics: cabalosos i regulars per l'abundància de pluges (Garona, Loira, Tàmesi, Elba...) – Mediterranis: curts i amb forts estiatges (tots els del sud, menys l'Ebre, el Roine i el Po) 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Costes 	<ul style="list-style-type: none"> – Segons localització: costes atlàntiques i costes mediterrànies – Segons relleu: costes altes (abruptes) i costes baixes (planes) 		

EL MEDI FÍSIC: MÓN, EUROPA, ESPANYA I CATALUNYA (2/2)

ESPANYA	<ul style="list-style-type: none"> • Península Ibèrica: a l'extrem sud-occidental d'Europa; altitud mitjana elevada; límits: mar Cantàbric, mar Mediterrani, oceà Atlàntic i Pirineus. • Arxipèlags de les Balears (Mediterrani) i les Canàries (Atlàntic) 	
	• Relleu	<p>P.Ibèrica</p> <ul style="list-style-type: none"> – Meseta castellana: a l'interior, plataforma elevada amb una altitud mitjana de 650 m. Dividida en dues submesetes pel Sistema Central i envoltada de serralades. – Serralades interiors a la Meseta: Sistema Central i Muntanyes de Toledo. – Serralades que delimiten la Meseta: Muntanyes de Lleó, Serralada Cantàbrica, Sistema Ibèric i Sierra Morena. – Serralades exteriors o perifèriques: Massís Galaic, Pirineus, Serralades Bètiques i Serralades Catalanes (o Sistema Mediterrani Català). – Depressions principals: la de l'Ebre i la del Guadalquivir.
		<p>Illes</p> <ul style="list-style-type: none"> – Illes Balears: són una prolongació del relleu peninsular. – Illes Canàries: relleu molt accidentat i d'origen volcànic.
	• Rius	<p>Segons el vessant on desemboquen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cantàbrics: rius curts i cabalosos, amb molta força (Nalón, Navia...) – Atlàntics: rius llargs, amb molts afluents, són força cabalosos però amb estiatges importants (Tajo, Duero...) – Mediterranis: llevat de l'Ebre, són rius curts, poc cabalosos i irregulars, amb estiatges i crescudes (Túria, Segura...)
	• Costes	<ul style="list-style-type: none"> – Poc retallades, amb un contorn rectilini o corbat suaument. – Trams de costa alta i rocallosa (ex. ries gallegues) i trams de costa baixa i sorrenca (ex. golfs de Cadis, València i Alacant).
CATALUNYA	<ul style="list-style-type: none"> • Situació geogràfica: al nord-est de la Península Ibèrica; límits: Pirineus (nord), mar Mediterrani (est), País Valencià (sud) i Aragó (oest) 	
	• Relleu	<ul style="list-style-type: none"> – Pirineus: amb dues serralades paral·leles (Pirineu Axial i Prepirineu) i valls transversals. Ocupa un terç del país; màxima amplitud a l'oest i s'estreny cap a l'est, fins endinsar-se al mar al cap de Creus. – Serralades de la costa: són la Serralada Prelitoral o de l'Interior (llarga, estesa dels Pirineus fins a més avall del delta de l'Ebre, amb altures elevades -Montserrat, Montserrat-) i la Serralada Litoral (més baixa i curta, arriba a prop del mar). Les dues serralades estan separades per una Depressió Prelitoral (Selva, Vallès i Penedès). – Depressió Central: és la plana més gran de Catalunya; s'estén entre el Prepirineu i la Serralada Prelitoral. Inclou planes de Lleida, de l'Ebre i altiplans d'Osona, Bages i part Anoia i Segarra. Terres ocupades abans per un llac. – Planes costaneres: destaquen les de l'Empordà i la de l'Ebre.
	• Rius	<p>Xarxa hidrogràfica</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vessant mediterrani, comprèn tres xarxes: <ul style="list-style-type: none"> – Xarxa Pirineus-Ebre: rius erosius i amb bon cabal (Segre i les dues Noguera) – Xarxa Pirineus-Mediterrani: rius de bon cabal llevat a l'estiu (Llobregat, Ter, Fluvià i Muga) – Xarxa Serralades Litorals-Mediterrani: rius curts i perillosos si hi ha tempestes (Tordera, Francolí...) • Vessant atlàntic: la Garona.
	• Costes	<ul style="list-style-type: none"> • Litoral català: des de Portbou fins al riu la Sènia (quasi 700 km de longitud), poc retallat, amb dos tipus de costa: <ul style="list-style-type: none"> – Costes altes: al nord, accidentades, on les serralades arriben al mar; formació de cales (cas Costa Brava). – Costes baixes: al sud, amb relleus plans, poc accidentades, amb platges llargues de sorra fina i aigües poc profundes (cas Costa Daurada).